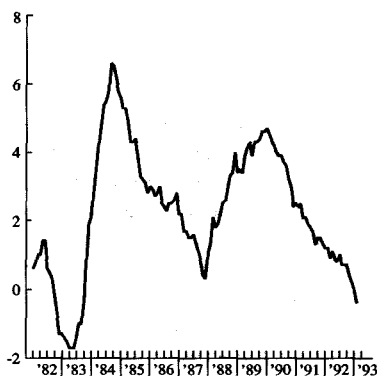

Productie

Het volume van de industriële productie was in de eerste twee maanden van dit jaar 2% kleiner dan in dezelfde periode van 1992. Ten opzichte van het vierde kwartaal van 1992 nam de bedrijvigheid (gecorrigeerd voor seizoeninvloeden) wel toe, maar in dat kwartaal was de productie relatief erg laag. In figuur 1 is de ontwikkeling van de volumegroei over een wat langere periode weergegeven als procentuele jaarmutatatie van het voortschrijdend twaalfmaandsgemiddelde. Hierbij is dit gemiddelde geplaatst aan het einde van de periode. In 1988 en 1989 namen

Figuur 1. Productie industrie, volume, procentuele jaarmutatatie van het voortschrijdend 12-maandsgemiddelde

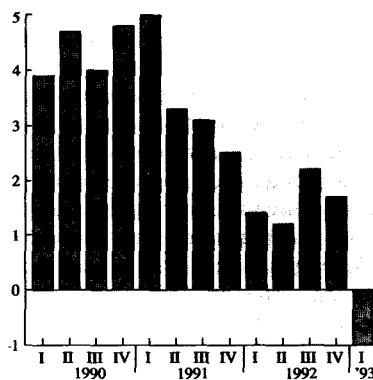

de groeicijfers toe. In januari 1990 werd een top bereikt (4,7%). Hierna zijn de groeipercenages bijna onafgebroken afgenomen. De meest recente procentuele jaarmutatatie van het voortschrijdend twaalfmaandsgemiddelde, die van februari 1993, is zelfs negatief (-0,4%). Na oktober 1983 is dit niet meer voorgekomen.

Consumptie

Het volume van de binnenlandse consumptieve bestedingen door gezinnen was in het eerste kwartaal van dit jaar 1% kleiner dan in het overeenkomstige tijdvak van 1992. Het is op kwartaalbasis voor het eerst na de recessiejaren 1981 en 1982 dat de gezinsconsumptie gedaald is. De groei over 1992 bedroeg nog een kleine 2%. Van de onder-

Figuur 2. Binnenlandse consumptie gezinnen, volume, procentuele kwartaalmutatatie t.o.v. voorgaand jaar

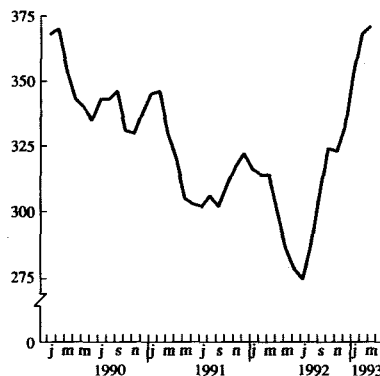

scheiden categorieën werd in het eerste kwartaal van 1993 bij de duurzame consumptiegoederen veruit de grootste daling gemeten (-9%). De, met name in januari, sterk teruggevalen aankopen van personenauto's waren hier een belangrijke factor. Ook de voor prijsveranderingen gecorrigeerde bestedingen aan voedings- en genotmiddelen lagen onder het niveau van het eerste kwartaal van vorig jaar. De voedingsmiddelen gaven hier een lichte stijging te zien. De consumptie van genotmiddelen, met name die van tabaksproducten, viel daarentegen sterk terug. De bestedingen aan de overige goederen en diensten, de grootste categorie, gaf een relatief bescheiden groei (1%) te zien.

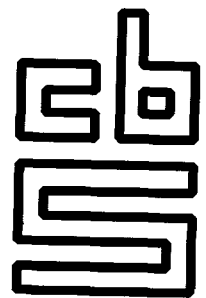
Werkloosheid

In de periode februari-april 1993 was de geregistreerde werkloosheid gemiddeld 57 duizend hoger dan een jaar eerder. In het tijdvak januari-maart was de toename 53 duizend. De geregistreerde werkloosheid blijft

Figuur 3. Geregistreerde werklozen, driemaandsgemiddelden, x 1000

dus snel stijgen. Zeker als bedacht wordt dat in de voorgaande vijf jaren de werkloosheid in de periode februari-april nooit hoger was dan in de periode januari-maart. Het aantal geregistreerde werklozen kwam in de meest recente periode uit op 371 duizend. Dit is het hoogste aantal dat in de jaren negentig tot dusverre is gemeten. De werkloosheid loopt vooral op onder mannen. Het aantal werkloze mannen was in het tijdvak februari-april 46 duizend hoger dan een jaar eerder, het aantal werkloze vrouwen 12 duizend. Ook onder jongeren tot 25 jaar stijgt de werkloosheid. In de periode februari-april was het aantal werkloze jongeren 15 duizend hoger dan een jaar eerder.

Bruto uurlonen

Volgens voorlopige uitkomsten van het Kwartaalonderzoek loonontwikkeling was het gemiddelde verdiende bruto uurloon in januari van dit jaar 4,9% hoger dan een jaar eerder. De loonontwikkeling is sinds juli 1991 nagenoeg onveranderd gebleven. De uitkomsten betreffen de verandering in het daadwerkelijk verdiende bruto uurloon per werknemer. De uitkomsten worden beïnvloed door veranderingen in de personeelssamenstelling. In de bedrijfstak landbouw en visserij was de toename in januari 1993 (vergeleken met januari 1992) relatief hoog (6,4%) en in de bedrijfstak bouwnijverheid en -installatiebedrijven relatief laag (3,8%).

Arbeidsmarkt

Het aantal door uitzendkrachten gewerkte uren in het eerste kwartaal van 1993 was 10% lager dan in hetzelfde kwartaal van 1992. In 1991 en 1992 nam het aantal door uitzend-

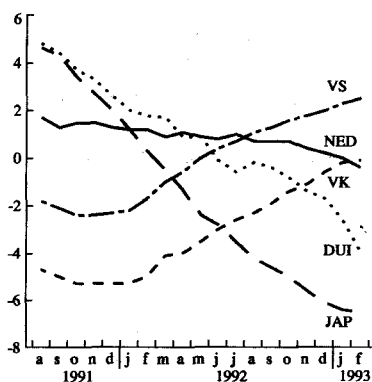
krachten gewerkte uren voortdurend af. In de eerste twee kwartalen van vorig jaar werden forse dalingen waargenomen (respectievelijk -9% en -8%). In de laatste twee kwartalen van 1992 waren de dalingen 3%. Het cijfer over het eerste kwartaal van 1993 wijst op een weer sterkere daling van het aantal door uitzendkrachten gewerkte uren.

Buitenland

Productie industrie

De groeivertraging van de industriële productie in Nederland die in 1990 inzette, heeft zich vanaf november 1992 versterkt doorgezet. In de meest recente periode daalde de trendmatige groei onder de nullijn. In de Bondsrepubliek Duitsland

Figuur 4. Productie industrie, volume, procentuele jaarmutatatie van het voortschrijdend 12-maandsgemiddelde

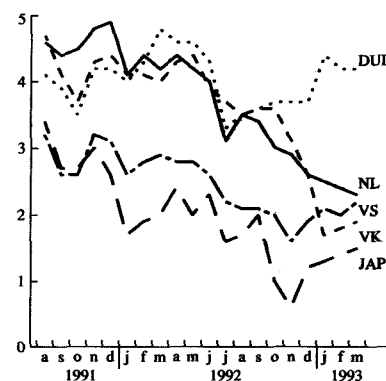

(BRD) en in Japan zette de daling later in maar was wel veel sterker dan in ons land. Het meest recente cijfer voor Japan geeft een daling aan van bijna 7%. In de BRD valt de productie vooral in de laatste maanden sterk terug. De Verenigde Staten (VS) en het Verenigd Koninkrijk (VK) geven vanaf het begin van 1992 een heel andere ontwikkeling te zien. In het VK nadert de curve in februari 1993, voor het eerst na oktober 1990, weer de nullijn. Ook in de VS is vanaf begin vorig jaar een opgaande lijn te zien, zij het dat ook hier in de eerste helft van 1992 nog steeds duidelijke dalingen van de industriële bedrijvigheid werden waargenomen.

Inflatie

In de eerste maanden van dit jaar is de ontwikkeling van de inflatie in Ne-

Figuur 5. Prijsindexcijfer gezinsconsumptie, procentuele maandmutaties t.o.v. voorgaand jaar

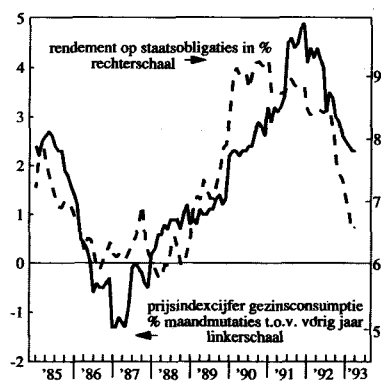

derland afwijkend van die in een aantal belangrijke geïndustrialiseerde landen. In Nederland neemt de inflatie af, terwijl die in de VS, het VK en Japan recentelijk juist oploopt. Door deze ontwikkeling kruipt het niveau van de prijsstijgingen wel naar elkaar toe. Voor alle genoemde landen lag dit in maart tussen de 1,5% en 3%. De prijsontwikkeling in de BRD was in de eerste maanden van dit jaar betrekkelijk stabiel maar bevond zich boven de 4%. Medio vorig jaar was de prijsstijging van de gezinsconsumptie in Nederland en de BRD nog gelijk, nu is er een verschil van 2%-punten.

Focus: prijsontwikkeling

De rente (rendement op staatsobligaties) en de prijsstijging van de gezinsconsumptie tonen al geruime tijd een dalende tendens. In de periode november 1991 april 1993 is de inflatie gehalveerd en de rente gezakt van 8,8% naar 6,6%. In figuur 6 is de

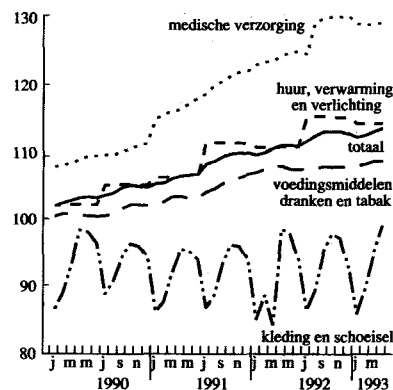
Figuur 6. Prijsindexcijfer gezinsconsumptie en rente

samenhang tussen de rente en het verloop van de prijzen van de gezinsconsumptie voor een langere periode in beeld gebracht.

De laatste figuur toont het verloop van het prijsindexcijfer voor het totaal en dat van vier belangrijke categorieën. Het grootste aandeel in de totale consumptieve uitgaven (27%) wordt gevormd door de categorie huur, verwarming en verlichting. Eind april lag het indexcijfer voor deze categorie iets boven dat van het totaal. T.o.v. het basisjaar 1985 lagen

Figuur 7. Prijsindexcijfers gezinsconsumptie per categorie, 1985 = 100

de prijzen in april ruim 14% hoger, de helft van deze stijging heeft de afgelopen twee jaar plaatsgevonden. In de grafiek zijn duidelijk de jaarlijkse huurverhogingen in juli zichtbaar. De prijzen voor de categorie medische verzorging zijn in het beschouwde tijdvak het meest gestegen. In april lag het indexcijfer net onder de 130, zo'n 15 punten boven het indexcijfer van het totaal. Aan deze categorie besteedt een gezin ongeveer 11% van zijn budget. Het prijsindexcijfer voor voedingsmiddelen, dranken en tabak (het aandeel in de totale uitgaven is ongeveer 20%) lag vanaf het basisjaar steeds onder dat van het totaal. Ten opzichte van 1985 was de toename 9%. Kleding en schoeisel zijn in vergelijking met 1985 iets goedkoper geworden. Het aandeel van deze categorie in de totale gezinsuitgaven is iets minder dan 7%.

Deze bijdrage is ontleend aan het *Conjunctuurbericht*, nr. 5-93, dat wordt samengesteld door de hoofdafdeling Nationale Rekeningen van het CBS.